

Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

МАТЕРІАЛИ

IV Всеукраїнської науково-практичної on-line-конференції
(Суми, 21–22 листопада 2019 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2019

5. Дмитренко Е. С. Юридична відповідальність суб'єктів фінансового права у механізмі правового забезпечення фінансової безпеки України : монографія. К. : Юрінком Інтер, 2009. 592 с.

6. Глосарій банківської термінології. Макропруденційний аналіз / Національний банк України. – 2018. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123433.

7. Бауман О. С. Теоретико-методологічні аспекти макропруденційного регулювання / О. С. Бауман // Інноваційна економіка. – 2013. – № 5. – С. 54-56.

8. Закон про “спліт” забезпечить прозорість, надійність та ефективність небанківського фінансового сектору [Електронний ресурс] / Національний банк України. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bank.gov.ua/news/all/zakon-pro-split-zabezpechit-prozorist-nadiynist-ta-efektivnist-nebankivskogo-finansovogo-sektoru#>.

УДК 336.7

Крухмаль Олена Валентинівна,

к. е. н., доцент,

Ковригіна Орина Андріївна,

Сумський державний університет, м. Суми,

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМНОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Для українського банківського сектору залишається досить серйозною загроза зростання проблемної заборгованості. Глибокий економічний спад, який став наслідком фінансової кризи 2008-2009 рр., виявив у банківському секторі ряд прихованих проблем, серед яких низька якість кредитів на балансах банків. У 2014 році перед Україною постали нові масштабні викликами, включно із економічною кризою, військовим конфліктом на Сході, анексією Криму Росією. Криза 2014 року посилила і проблеми банківського сектора,

однією з яких була низька якість кредитних портфелів банків. За даними Національного банку України навіть станом на початок 2019 року частка проблемних кредитів банків України становить 53 %, тобто більше половини від загальної суми кредитів, що свідчить про незадовільну структуру кредитних портфелів банків та необхідність робити значні відрахування в резерви під кредитні ризики [2]. Саме тому необхідно провести аналіз обсягів проблемних кредитів по банківській системі України.

Впродовж 2012-2014 років серед позичальників більшим попитом користувались кредити в національній валюті, тому їх частка швидко зростала, однак, починаючи з 2015 року збільшився обсяг кредитів в іноземній валюті. Причиною цьому стала нестабільність курсу гривні та підвищення вартості іноземних валют. В цей період значно зріс ступінь валютного ризику для позичальників, а НБУ були вимушені запровадити обмеження щодо кредитування в іноземній валюті.

Причиною значного зростання попиту на кредити в іноземній валюті у 2006 році – початку 2008 рр. стала тривала стабільність курсу гривні та низькі відсоткові ставки на валютні кредити. Позичальники не брали до уваги валютний ризик та оформлювали кредити в іноземній валюті, адже відсоткові ставки на такі кредити були низькими [1].

За підсумками 2018 року в загальній сумі виданих кредитів 82% складають кредити в національній валюті, а 18% у іноземній, для порівняння, у 2017 році 76% складала гривневі кредити, а 24% валютні. Тому можна сказати, що сьогодні ринок характеризується збільшенням частки кредитів у національній валюті, і, відповідно, скороченням у іноземній.

Проаналізуємо динаміку кредитів та частку простроченої заборгованості в кредитному портфелі банків (рисунок 1).

Рисунок 1 – Динаміка прострочених* кредитів банків України протягом 2008-2019 рр. [3]

* - з 2017 року наводяться обсяги недіючих кредитів

За аналізований період змінився підхід НБУ до оцінювання якості кредитів та порядку подання інформації. До 2016 року аналіз проблемної заборгованості проводимо через аналіз прострочених кредитів, а починаючи з 2017 року через аналіз обсягів та частки недіючих кредитів (NPL). Враховуючи обидва підходи можна стверджувати, що проблемна заборгованість у загальній сумі наданих кредитів постійно зростала, зростання показника відбувалось у 2008-2009 рр., та 2013-2016 рр., тобто в періоди економічних криз.

Ріст проблемної заборгованості у 2009-2010 рр. певною мірою спричинило збільшення абсолютної суми простроченої заборгованості та поступове зменшення обсягів кредитного портфеля банків, що було наслідком майже повного припинення видачі нових кредитів. У 2009 році частка проблемних кредитів зросла у два рази в порівнянні з попереднім роком. З початку 2010 р. збільшення показника простроченої заборгованості значно сповільнився та не перевищував 8% у квартал, а вже з жовтня 2010 року зростання практично припинилось. Це пов'язано з процесами стабілізації економіки, банки почали продавати погані кредитні портфелі та поступово відновлювати кредитування. До 2015 року проблемна заборгованість показувала незначний приріст. У 2016 році кількість наданих кредитів

зменшилась на 41,4 млрд грн., тобто на 14,5% відносно попереднього року, однак частка проблемних кредитів навпаки зросла на 8% в порівнянні з 2015 роком і становила майже 30% від загальної суми кредитів. Зниження обсягів виробництва основних галузей, падіння реальних доходів населення при надто високій девальвації гривні призвели до нездатності багатьох позичальників виконувати кредитні зобов'язання та в повній мірі розраховуватись з банком-кредитором.

За 2015-2018 роки обсяг проблемних кредитів зріс у 8,5 рази, в тому числі і за рахунок зміни методології оцінювання якості кредитів. Якість кредитного портфеля банків залишається досить низькою та існує високий ризик неповернення коштів позичальниками.[1]

У 2018-2019 роках частка NPL скорочується незначними темпами за рахунок видачі нових кредитів стандартної якості, що "розмивають" створений кредитний портфель. Водночас відновлення якості NPL є малоімовірним. У 2019 році почне діяти ключова регуляторна зміна, що стосується оцінювання кредитного ризику (пруденційних резервів).

Враховуючи світовий досвід регулювання кредитного ризику, в якості рекомендацій для подолання проблемної заборгованості можемо запропонувати:

- продовжити формування бази кредитних історій, яка буде єдиною для всього банківського сектору. НБУ очікує, що після запровадження норми про обов'язкове врахування інформації з Кредитного реєстру НБУ, частка NPL збільшиться, але така оцінка буде більш реально відображати реальну якість портфеля;

- посилювати контроль за формування достатнього резерву під заборгованість. З 2019 року впроваджено ключову регуляторну зміну, щодо оцінювання кредитного ризику (пруденційних резервів);

- вдосконалення процедур стягнення, наприклад через створення єдиної державної компанії-колектора з викупу проблемних кредитів, поширення факторингу;

- спростити шляхи продажу та списання проблемних активів. Так у сегменті корпоративного кредитування рівень NPL за останні три роки майже не змінився, що свідчить про низьку активність банків з реструктуризації та списання неякісних кредитів у цьому сегменті.

Усі ці заходи позитивно вплинуть на мінімізацію кредитних ризиків для банків, дозволять зменшити обсяги проблемної заборгованості та автоматично забезпечити зростання економіки країни.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
2. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Постанова Правління Національного банку України від 30 червня 2016 р. № 351 (зі змінами). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>.

УДК 336.71

Shepilov D.,

Student, group MK.m-91

Sumy State University, Sumy

Sigida L.O.,

PhD

Sumy State University, Sumy

Language Adviser: Ass. Professor **Otroshchenko L.S.**

ANALYSIS OF ELECTRONIC PAYMENT SYSTEMS IN UKRAINE